

ELEKTRİK PİYASASI KAPASİTE MEKANİZMASI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 –(1) Bu Yönetmeliğin amacı, elektrik piyasasında arz güvenliğinin temini için gerekli yedek kapasite de dâhil olmak üzere yeterli kurulu güç kapasitesinin oluşturulması ve/veya uzun dönemli sistem güvenliğinin temini için güvenilir kurulu güç kapasitesinin korunması amacıyla Sistem İşletmecisi tarafından işletilecek olan kapasite mekanizmasına ilişkin kuralların belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 –(1) Bu Yönetmelik, hangi santrallerin kapasite mekanizması içinde yer alabileceğine, yerli kaynaklara verilecek önceliklere, kapasite ödemelerine esas yıllık bütçenin belirlenmesine, bütçenin nasıl kullanılacağına, hangi aralıklarla ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişilere kapasite ödemesi yapılacağına, kapasite ödemelerine esas maliyet bileşenlerinin hesaplanmasına, kapasite mekanizmasında yer alan santrallere yapılacak kapasite ödemelerinin hesaplanmasına ve ödeme yapılmasına engel teşkil eden hususlara dair usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 20 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı,
 - Değişken maliyet bileşeni: Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim tesisleri için kaynak tipine özgü olarak belirlenecek birim enerji üretim maliyetini,
 - EÜAŞ: Elektrik Üretim Anonim Şirketini,
 - Fatura dönemi: Uzlaştırma işlemlerini düzenleyen ilgili mevzuat uyarınca belirlenmiş olan fatura dönemini,
 - Gün öncesi piyasası: Bir gün sonrası teslim edilecek uzlaştırma dönemi bazında elektrik enerjisi alış-satış işlemleri için kurulan ve Piyasa İşletmecisi tarafından işletilen organize toptan elektrik piyasasını,
 - Kanun: 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununu,
 - Kapasite mekanizması: Elektrik sistemi arz güvenliği ve sistem güvenilirliğinin temini için güvenilir kurulu güç kapasitesinin oluşturulması veya korunması amacıyla Sistem İşletmecisi tarafından yıllık olarak işletilen destek mekanizmasını,
 - Kapasite ödemesi: Yıllık olarak belirlenen bütçe dahilinde, iletim sistemi arz güvenliğini teminen üretim tesislerine yapılan ödemeleri,
 - Kurul: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunu,
 - Kurum: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,
 - Organize toptan elektrik piyasaları: Elektrik enerjisi, kapasitesi veya perakende alış satışının gerçekleştirildiği ve piyasa işletim lisansına sahip merkezî bir aracı tüzel kişilik tarafından organize edilip işletilen gün öncesi piyasası, gün içi piyasası ve ileri tarihli fiziksel teslimat gerektiren diğer elektrik piyasaları ile sermaye piyasası aracı niteliğindeki standardize edilmiş elektrik sözleşmelerinin ve dayanağı elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi olan türev ürünlerin işlem gördüğü ve Borsa İstanbul Anonim Şirketi tarafından işletilen piyasaları ve Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından organize edilip işletilen dengeleme güç piyasası ve yan hizmetler piyasası gibi elektrik piyasalarını,
 - Piyasa takas fiyatı (PTF): Gün öncesi piyasasında belirlenen saatlik elektrik enerjisi alış-satış fiyatını,
 - Sabit maliyet bileşeni: Kapasite mekanizması kapsamında ödeme yapılacak üretim tesislerinin sistemde kalabilmeleri için ihtiyaç duyduğu, üretim tesisi kaynak türüne özgü olarak belirlenen maliyeti,
 - Sistem İşletmecisi: Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketini,
 - Toplam maliyet bileşeni: Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim tesisleri için sabit ve değişken maliyet bileşenlerinin toplamından oluşan tutarı,
 - YEKDEM: 10/5/2005 tarihli ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun uyarınca işletilen destekleme mekanizmasını,
 - Yerli kaynak: Yenilenebilir enerji kaynakları ile ülke içinde üretilen fosil yakıt kaynaklarını, ifade eder.
- (2) Bu Yönetmelikte geçmekle birlikte tanımlanmamış diğer ibare ve kısaltmalar, ilgili mevzuattaki anlam ve kapsama sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kapasite Mekanizmasına İlişkin Genel Esaslar ve Katılım Şartları

Kapasite mekanizmasına ilişkin genel esaslar

MADDE 5 –(1) Sistem İşletmecisi, elektrik piyasasında arz güvenliğinin temini için gerekli yedek kapasite de dâhil olmak üzere yeterli kurulu güç kapasitesinin oluşturulması ve/veya muhafazası için yıllık olarak belirlenen bütçe dahilinde üretim lisansı sahibi tüzel kişilere kapasite ödemesi yapar.

(2) Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim lisansı sahibi tüzel kişilere yapılan kapasite ödemeleri, kapasite mekanizmasındaki santrallerin sabit ve değişken maliyet bileşenleri, piyasa takas fiyatı ile kaynak bazında toplam kurulu güç parametreleri kullanılarak belirlenir.

(3) Kapasite mekanizması kapsamında bir takvim yılı için belirlenen bütçe ilgili yılın iletim tarifesi hesaplamalarında dikkate alınır. Onaylı bütçe ve onaylı bütçenin kullanılmayan kısmı iletim tarifelerine ilişkin mevzuat kapsamında gelir düzeltmelerinde dikkate alınır.

(4) Lisans sahibi tüzel kişilere ait kapasite mekanizması kapsamındaki ilgili santrallerin; 28/1/2014 tarihli ve 28896 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinin 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında devre dışı kaldığı süreler ile santrallerin planlı bakımda veya arızalı olduğu süreler zarfında kurulu güçleri, planlı bakımda veya arızalı olan üniteler için 0 (sıfır) kabul edilir.

Kapasite mekanizmasına katılım şartları

MADDE 6 –(1) Bir sonraki takvim yılında kapasite mekanizmasından ilk defa yararlanmak isteyen üretim lisansı sahibi tüzel kişiler; işletmede olan her bir santral için başvuru formu ile bir sonraki takvim yılı içerisinde kabulü yapılacak her bir santral için ise aday başvuru formu ile en geç Ekim ayının on beşinci gününe kadar Sistem İşletmecisine başvurur. Başvuruda ilgili santralin kapasite mekanizmasından yararlanmak üzere gerekli şartları haiz olduğunu tevsik eden belgeler, içeriği Sistem İşletmecisi tarafından belirlenen başvuru formu/aday başvuru formu ile birlikte Sistem İşletmecisine sunulur. Sistem İşletmecisi, ilk defa yapılan başvurularla birlikte önceki yıllarda kapasite mekanizmasına dahil olan santrallerin bu Yönetmelik çerçevesinde gerekli şartları haiz olup olmadığını tekrar değerlendirmek suretiyle bir sonraki takvim yılında kapasite mekanizmasından yararlanacak santralleri en geç Ekim ayının son günü internet sitesinden duyurur ve Kuruma bildirir.

(2) Aşağıdaki kriterlerden en az birini taşıyan santraller kapasite mekanizmasında yer almaz:

- EÜAŞ’a ait mobil treyler santraller hariç kamu payının yüzde elliyi aştığı santraller.
- Yap İşlet Devret sözleşmesi bulunan ve anlaşma süresi dolmuş olsa da bu anlaşmalar kapsamında faaliyette bulunan/bulunmuş olan santraller.
- Kanunun 18 inci maddesinin beşinci fıkrası kapsamında yapılan özelleştirme ihalesini kazanmak suretiyle kurulan santraller.

- ç) Nükleer güç santralleri.
d) Teşvik sürelerini tamamlamış olsalar dahi, herhangi bir zamanda YEKDEM'den yararlanan veya yararlanma hakkı bulunan santraller.
e) 20/1/2018 tarihinden sonra özelleştirme ihalesi yapılan santraller.
f) Elektrik kurulu gücü yerli kaynaklara dayalı santraller için 50 MWe'm altında, diğer santraller için 100 MWe'm altında olan santraller.
g) Kabul kapsamında, verimlilik performans testine ilişkin tevsik edici belgede veya Bakanlığa başvurularak tekrarlanan verimlilik performans testi sonuçlarında verimlilik oranı %50'nin altında olduğu belirlenen, yerli kaynaklara dayalı olmayan santraller (doğalgaz santrallerinin verimlilik şartı hesaplamasında doğalgazın 9.155 kCal/Sm³ üst ısıl değeri baz alınır).
ğ) Rüzgar ve güneş enerjisine dayalı santraller.
(3) Bakanlık, ikinci fıkranın (g) bendi kapsamındaki verimlilik testinin tekrarı uygun gördüğü takdirde talep edebilir.
(4) İthal ve yerli kömürü veya ithal ve yerli doğal gazı birlikte kullanarak üretim yapan santraller, oransal olarak yerli kömür veya yerli doğal gaz kullanarak yaptıkları üretimlerine tekabül eden kurulu güçleri bakımından ikinci fıkranın (f) ve (g) bentlerindeki kriterleri taşısalar dahi kapasite ödemesi almaz üzere kapasite mekanizmasına katılabilirler. Bu fıkra hükmü, yerli kömür veya yerli doğalgaz kullanan ve kurulu gücü 50 MWe ile 100 MWe arasında olan ithal kömür veya ithal doğalgaz kullanan santraller için de uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Kapasite Ödemeleri

Kapasite ödemelerine esas bütçe

MADDE 7 –(1) Bir sonraki takvim yılında yapılacak kapasite ödemelerine esas yıllık bütçeye ve bütçenin yıl içerisindeki fatura dönemlerine dağılımına dair öneri, Sistem İşletmecisi tarafından Aralık ayı sonuna kadar Kuruma sunulur ve Kurul tarafından aynen veya değiştirilerek bir sonraki yılın Ocak ayı içinde onaylanır.

(2) Kapasite ödemelerine esas yıllık ve fatura dönemi bazındaki bütçenin belirlenmesinde aşağıdaki kriterler dikkate alınır:

- Sistemde ihtiyaç duyulan kapasitenin ya da korunması gereken kapasitenin büyüklüğü.
- Tahmini santral yatırım maliyetleri ve bu yatırımlar için ihtiyaç duyulan finansman maliyetlerinin seviyesi.
- Belirlenecek bütçenin iletim tarifeleri üzerindeki etkisi.
- Gün öncesi piyasasında oluşan piyasa takas fiyatlarının seyri.
- Fatura dönemi bazında oluşacak destekleme tutarı ihtiyacı.
- Elektrik üretim sektörünün mali sürdürülebilirliği.

(3) Bir takvim yılında yapılan kapasite ödemelerinin toplamı ilgili takvim yılı için belirlenen bütçeyi aşamaz. Bir takvim yılı için yapılan kapasite ödemelerinin ilgili takvim yılı için belirlenen bütçenin altında kalması durumunda kalan bütçe sonraki yıla aktarılmaz.

(4) Bir takvim yılı için belirlenecek bütçe fatura dönemlerine pay edilir. Bir fatura dönemindeki kapasite ödemeleri için belirlenen bütçenin ilgili fatura döneminde dağıtılması esastır. 8 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları çerçevesinde bir fatura dönemi için yapılan kapasite ödemelerinin ilgili fatura dönemi için belirlenen bütçenin altında kalması durumunda kalan bütçe sonraki aya aktarılır.

Kaynak türü ve bütçe bazında kapasite ödeme oranlarının ve santrallere yapılacak kapasite ödemelerinin hesaplanması

MADDE 8 – (1) Kapasite ödemelerine esas bir fatura dönemindeki bütçenin yüzde ellisi ikinci fıkra kapsamında hesaplanarak ödenir.

(2) Birinci fıkra çerçevesinde belirlenen bütçe, her bir kaynak türü için belirlenen kapasite ödeme oranında kaynak türü bazında dağıtılır. i kaynak türü için f fatura dönemindeki kapasite ödeme oranı (KAO_{i,f}) aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$KAO_{i,f} = \frac{SMB_{i,f} \times KG_{i,f} \times KKO_i}{\sum_{i=1}^m SMB_{i,f} \times KG_{i,f} \times KKO_i} \quad (1)$$

Bu formülde geçen;

KAO_{i,f} : i kaynak türü için f fatura dönemindeki kapasite ödeme oranını (%),

SMB_{i,f} : i kaynak türü için f fatura dönemindeki sabit maliyet bileşenini (TL/MWh),

KG_{i,f} : i kaynak türündeki f fatura dönemindeki santrallerin kapasite mekanizması kapsamındaki toplam kurulu gücünü (MW),

KKO_i : i kaynak türü için belirlenmiş olan kapasite kullanım oranını,

m: Kapasite mekanizması kapsamındaki kaynak türü sayısını,

i: f fatura döneminde kapasite mekanizmasında yer alan kaynak türünü,

f: Kapasite mekanizması uygulamasının yapıldığı takvim yılındaki her bir fatura dönemini, ifade eder.

(3) İkinci fıkra çerçevesinde hesaplanan ödeme oranlarına göre kapasite mekanizması kapsamında i kaynak türündeki p santrale f fatura döneminde yapılacak ödeme aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$KÖ_{i,p,f} = KAO_{i,f} \times BUTCE_f \times \frac{KG_{i,p,f}}{KG_{i,f}} \quad (2)$$

Bu formülde geçen;

KÖ_{i,p,f} : i kaynak türündeki p santrale f fatura döneminde yapılacak kapasite ödemesini (TL),

KAO_{i,f} : i kaynak türü için f fatura dönemindeki kapasite ödeme oranını (%),

BUTCE_f : f fatura dönemindeki kapasite mekanizmasına esas toplam bütçenin yüzde ellilik kısmını (TL),

KG_{i,p,f} : i kaynak türündeki p santralinin f fatura dönemindeki kurulu gücünü (MW),

KG_{i,f} : i kaynak türündeki santrallerin f fatura dönemindeki toplam kurulu gücünü (MW), ifade eder.

(4) Kapasite ödemelerine esas bir fatura dönemindeki bütçenin yüzde ellisi, yerli kaynaklara öncelik verilmek suretiyle, aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$KÖ_{i,f} = KKO_i * \left[\sum_{m=1}^k KG_i * SMB_{fj} * (1 \text{ saat}) + \sum_{n=1}^l KG_i * (TMB_{fj} - PTF_{i,f,n}) * (1 \text{ saat}) \right] \quad (3)$$

Bu formülde geçen;